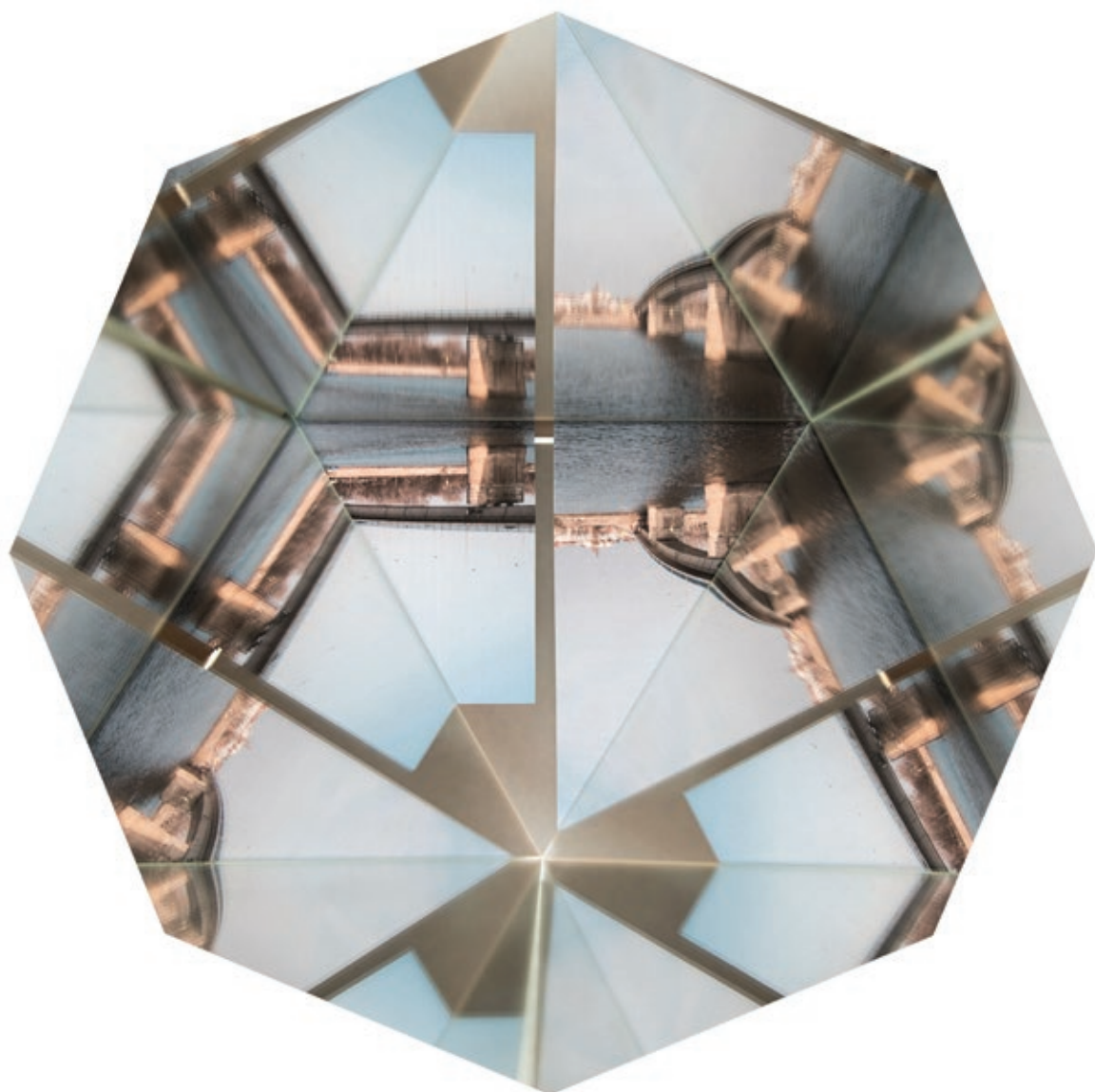

Kultura:

jun 2018. / broj 12

Autorka fotografije: Marija Mandić

: Reč urednika

Specijal u ovom broju časopisa posvećen je projektu „Zaboravljeni broj“, u kojem su sarađivale Krajevska akademija umetnosti u Hagu i novosadska Akademija umetnosti. U svom tekstu studentkinja Akademije u Hagu Bebe Agterberg kaže da je studentsko putovanje uvek put u nepoznato. Za koji se oni, istini za volju, ozbiljno spremaju.

Ostali tekstovi koji se pojavljuju u 12. broju imaju zajedničku nit - bilo da govorimo o konferenciji Neutralno, intervjuu sa Zoranom Vapom, ako pažljivo čitamo šta govore Miloš Lolić, Duška Malešević ili tekstovi o izložbama Darka Dozeta i Predraga Uzelca - zajednički imenitelj je priča o putu i potrebi da se za put bude spreman.

* na naslovnoj strani je rad Suzanne Schols "Kaleido", nastao u okviru projekta "Zaboravljeni broj", a koji je inspirisan programskim konceptom projekta EPK Novi Sad 2021 "Za nove mostove" - Mostovima Vera, Nada, Ljubav, Sloboda.

Nataša Gvozdenović
glavna i odgovorna urednica

▼ Novi Sad ▼ Beč ▼ Malta

Objedinjavanje baštine

„I dalje nismo svesni i sporo učimo od turistički razvijenih zemalja - kako da naš spomenički potencijal iskoristimo kao osnovu razvoja, ne samo turizma i lokalne zajednice već i šire“

Razgovaramo nekoliko dana nakon što je objavljeno da je Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika u Petrovaradinu dobio Nagradu Evropske unije za kulturno nasleđe, poznatiju kao **Nagrada Europa Nostra**, za projekat konzervacije Tvrđave Bač. Nagrada je dobijena u Evropskoj godini kulturnog nasleđa, što tim Pokrajinskog zavoda posebno čini ponosnim i, sme se reći, što čini krunu uspeha svega što je ova, jedna od najstarijih i najuspešnijih ustanova iz oblasti zaštite kulturnog nasleđa na ovim prostorima, postizala poslednjih godina. Bio je to povod za razgovor sa **Zoranom Vapom**, direktorom.

U obrazloženju žirija Nagrade istaknute su kao posebnost projekta interdisciplinarnost i saradnja. O čemu je konkretno reč?

Početkom 2006. godine, u Pokrajinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture Petrovaradin kreiran je Razvojni projekat integrativne zaštite Opštine Bač „Vekovi Bača“, s ciljem da se sa „tačkastog“ modela zaštite i prezentacije pojedinih spomenika, putem objedinjavanja i interpretacije pokretne, nepokretne i materijalne kulturne baštine zajedno sa prirodnim nasleđem, steknu preduslovi za uključivanje i razvoj lokalne i šire zajednice. Zahvaljujući uspehu ovog projekta, Tvrđava Bač upisana je na UNESCO tentativnu listu svetskog nasleđa 2010. godine, kao deo „Istorijskog mesta Bač sa okruženjem“. Krajem maja, sa Centrom za Svetsko kulturno nasleđe Kine biće potpisan memorandum o saradnji na izradi nominacije „Istorijskog mesta Bač sa okruženjem“ za upis na UNESCO listu svetske kulturne i prirodne baštine.

Projekat „Vekovi Bača“ iniciran je 2006. godine, a čini se – odavno. U kojoj je sad fazi? Kako ocenjujete dinamiku istraživanja?

Za proteklih dvanaest godina, obavljani su mnogi poslovi koji su bitno uticali na otkrivanje i zaštitu niza nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara, prostorno-kulturno-istorijskih celina, arheoloških nalazišta i znamenitih mesta spomeničkog nasleđa od velikog ili izuzetnog nasleđa. Ispunjena su mnoga društvena očekivanja i mnoge nade i prihvaćena je obaveza da se odgovorno misli na budućnost. Konzervacija i rehabilitacija Tvrđave Bač zauzima centralni deo ovog projekta.

Pokrajinski zavod je osnovan 1951. godine sa zadatkom evidentiranja stanja fruškogorskih manastira. Kakvi su oni bili tada, a kakvi su sad?

Obnova fruškogorskih manastira najznačajniji je posao koji je Zavod dosad uradio. Obuhvatio je širok spektar poslova, od raščišćavanja ruševina posle Drugog svetskog rata, istraživanja, snimanja postojećeg stanja, preko izrade projektne dokumentacije, sprovođenja dugoročnog projekta konzervacije, restauracije, revitalizacije i konačno prezentacije svih 16 manastirskih kompleksa. U ovom periodu izvedena je i konzervacija zidnog slikarstva, ikonostasa, mobilijara, ikona i crkvenih knjiga, kao i značajna sistematska arheološka istraživanja. Nadam se da ćemo do 2021. godine završiti sve neophodne radove na riznici u manastiru Krušedolu.

Iako brojke nisu pravi pokazatelj nečijeg uspeha, ipak - koliko je objekata pod zaštitom Pokrajinskog zavoda?

Specifičnost kulturne baštine Vojvodine je njena multikulturalnost i slojevitost, koja je rezultat viševjekovnog preplitanja višenacionalnog i višekonfesionalnog bitisanja na ovim prostorima. U Vojvodini ima 65 nepokretnih kulturnih dobara od izuzetnog značaja i preko 700 dobara druge i treće kategorije, što čini preko 40 odsto od ukupnog nepokretnog nasleđa u Republici Srbiji. Pokrajinski zavod nadležan je za spomeničko nasleđe u 15 opština i vodi računa o 162 spomenika kulture, ali treba imati u vidu da zahvaljujući višedecenijskom uspešnom radu na konzervaciji i restauraciji srpskih svetinja na celom srpskom kulturnom prostoru od Hilandara, preko Temišvarske, Budimske, do Gornjokarlovačke i Dalmatinske eparhije vodi brigu o mnogo većem broju spomenika kulture.

Zaštita i konzervacija podrazumevaju da stručnjaci budu u toku s novim metodama. Kako vam to uspeva?

Konzervacija i restauracija je relativno mlada oblast koja se u poslednjim decenijama sve više i ubrzanije, od zanatskog pristupa zaštiti i obnovi, usmerava u pravcu naučno utemeljenih metoda i tehnika rada. U našoj praksi već je dugo zastupljena permanentna saradnja konzervatora sa akademskim i drugim institucijama koje se bave istraživanjem i primenom savremenih dostignuća u oblasti prirodnih, tehničkih i društvenih nauka. To podrazumeva i stalno prisustvo na domaćim i međunarodnim kongresima, skupovima i radionicama.

Poznati ste po izuzetno uspešnoj međunarodnoj saradnji. Koji su njeni glavni aspekti?

Imajući u vidu da zbog poznatih događaja više od jedne decenije institucije iz Srbije nisu mogle da budu učesnici u međunarodnim projektima, bilo je vrlo značajno da prve mogućnosti početkom dvihiljaditih iskoristimo i da se uključimo u međunarodnu saradnju. Na sreću, Zavod je saradnju počeo s partnerima sa Sicilije već 2006. godine, da bi u periodu od 2011. do 2015. bio partner u projektu „Heromat“ (zaštita objekata kulturne baštine novim materijalima), da bi usledio projekat prekogranične saradnje Mađarska-Srbija „Monatur i Edict“ 2007. do 2013. godine, kao i projekat saradnje Vojvodine i Umbrije u oblasti istraživanja, zaštite i promocije kulturnog nasleđa i kulturno-umetničkog stvaralaštva, koji je u toku. Učešće u međunarodnim projektima omogućava razmenu znanja, edukaciju mladih kadrova i mogućnost nabavke savremene opreme za istraživanje, konzervaciju i restauraciju.

Svest o neophodnosti zaštite kulturnih spomenika kod nas, ima se utisak, nije na zavidnom nivou. Ko je kriv? Da li bi sve bilo drugačije da i država ima drugačiji odnos prema ovoj oblasti?

Moram konstatovati da odnos prema sveukupnoj kulturi nije zadovoljavajući, ne samo kada se uzme u obzir izdvajanje sredstava za tu svrhu već i prisutnost u medijima, kao i propusti u obrazovanju i odrastanju mladih. Na nivou osnovnog i srednjeg obrazovanja jesu znanja o vrednosti i potrebi očuvanja baštine, prisutna sporadično na nivou inicijative pojedinaca a ne sistematskog rešenja. Čak i na nivou visokoškolskih studija, ne samo ova oblast nego i poznavanje istorije umetnosti i arhitekture svedena je na kolokvijalno znanje, sem na retkim studijskim programima koji se bave ovom problematikom. Pokrenuta inicijativa „Publika u fokusu“ Fondacije „Novi Sad 2021 – Evropska prestonica kulture“ i već godinama prisutna uspešna manifestacija „Muzeji za 10“ pokazuju da su ljudi željni kulture.

Da li je, i na koji način, zaštita uključena u održivi razvoj?

Nažalost, zaštita spomeničkog nasleđa u funkciji razvoja lokalne zajednice tek je u početnoj fazi, iako svi međunarodni projekti koje finasira EU insistiraju na ovome, kao i razvoju turističkih tura s akcentom na spomeničko nasleđe. I dalje nismo svesni i sporo učimo od turistički razvijenih zemalja kako da naš spomenički potencijal iskoristimo kao osnovu razvoja, ne samo turizma i lokalne zajednice već i šire.

Koji su projekti u žiži ovogodišnje aktivnosti Zavoda?

Posebna pažnja ove, kao i naredne, godine biće posvećena zaštiti i uređenju Sremskih Karlovaca kao jedinstvenoj prostorno kulturno-istorijskoj celini koja baštini izuzetne arhitektonske i kulturne vrednosti i koja je jedna od kulturnih stanica Novog Sada kao Evropske prestonice kulture 2021. Podsetiću da su konzervatori i restauratori Zavoda odmah nakon katastrofalnog požara u manastiru Hilandaru na Svetoj gori 2004. godine bili uključeni u obnovu i da od tada u kontinuitetu rade na konzervaciji i restauraciji ikonostasa, ikona iz riznice i predmeta likovne i primenjene umetnosti. Ove godine, nastavljaju se radovi na Tronu Trojeručice. U 2018. godini prioritet je i završetak radova na ikonostasu SPC Sv. Georgija u Budimpešti i ikonama Jakova Orfelina sa ikonostasa manastira Bezdin u Temišvarskoj eparhiji. Promovišuću kulturno nasleđe kroz izdavačku i izložbenu delatnost, u ovoj godini predviđa se izdavanje XXXI broja naučnog časopisa „Građa za proučavanje spomenika kulture Vojvodine“, monografije „Arheološka topografija severnog Banata“, kao i organizovanje niza izložbi u cilju promocije kulturne baštine.

Kada nam se da sloboda, možemo mnogo

Na konferenciji „Neutralno“, održanoj početkom maja u Novom Sadu, u „Studiju M“, okupilo se mnogo stručnjaka iz menadžmenta kulture iz cele Evrope, a zaključak je bio da novca u toj oblasti najčešće nema, ali da baš zbog toga treba osmisлити način funkcionisanja specifičan za zajednicu u kojoj se organizacija kulture nalazi.

Kulturni centar „Die Bäckerei“ u Austriji već godinama predstavlja vitalnu platformu za kulturnu i socijalnu razmenu, jer godišnje ima 500 događaja, a u prostoru zajedničku radionicu za drvo, baštu na krovu, coworking, fotografsku laboratoriju i još mnogo toga. Ipak, kako je rekao moderator za zajednički rad u tom centru Florijan Landšteter, nedostatak novca jeste problem, ali to je simptom.

„Rekao bih da je to vrlo povezano s tim šta mi mislimo ko smo i šta nam to dozvoljava da uradimo ili ne uradimo. Kulturne centre uglavnom otvaraju ljudi iz nevladinog sektora, aktivisti, supkulturna scena, koji su daleko od marketinških stručnjaka. Potrebno nam je dosta vremena da se otvorimo ka tim poslovima i shvatimo da su nam potrebne veoma dobre finansijske i marketinške veštine, znanje o pravnom okviru, dobri odnosi s lokalnom vlašću... Mislim da nam je najveća prepreka sopstveni identitet“, rekao je Landšteter tokom panela „Kultura između tržišta i društvenosti – kako balansirati između uloga“.

Prema njegovom mišljenju, upravo zato ljudi iz (nezavisnih) kulturnih centara imaju unutrašnji konflikt, jer ne znaju treba li da se fokusiraju na donošenje vrednosti svojoj zajednici ili stvaranje novca. Učesnici konferencije saglasni su u tome da ne postoji određen recept kako biti samoodrživ, već da treba pronaći specifičnosti svog okruženja i pokušati ih iskoristiti. Ipak, tuđa iskustva jesu dragocena, jer samo tokom razmene mišljenja može se doći do novih ideja. Učesnici konferencije „Neutralno“ pažljivo su odabrani stručnjaci iz oblasti kulture iz cele Evrope, koji su zapravo pokazali raznolikost u načinu rada i različitost modela kojima se dolazi do velikih uspeha, kada je o kulturnom menadžmentu reč.

Neke organizacije funkcionišu tako što imaju svoj kafić, coworking prostor, drugi pišu projekte, uključuju lokalnu zajednicu, sarađuju blisko s lokalnim vlastima, skvotuju prostor, a svaka ima makar malo drugačiji sistem rada.

Kreativni centar „Poligon“ iz Ljubljane skoro je odustao od saradnje s državnim institucijama jer, kako je direktor tog centra Luka Piškorič rekao, oni se bave politikom pohvala i obećanja.

„Političari nas hvale i obećavaju nam da će nas podržati, ali mi od toga zaista ne možemo da živimo ili bilo što da radimo. To je lažna nada koja te, zapravo, vara. S jedne strane, uvek misliš da će podrška uskoro stići i radiš, guraš, ali kad se

oslobodiš toga, što je žalosno, onda je toliko lakše jer manje tih razočarenja ima i fokusiraš se na druge načine kojima možeš da postigneš rezultate“, rekao je Piškorič.

„Kako biste zaista postigli rezultate, potrebno je, s vremena na vreme, stati i vratiti se na početnu zamisao, odnosno preispitati se zašto se bavite time čime se bavite“, rekla je Birgita Pešon, konsultantkinja u organizacionom razvoju, obuci i liderstvu s fokusom na organizacije kulture širom Evrope.

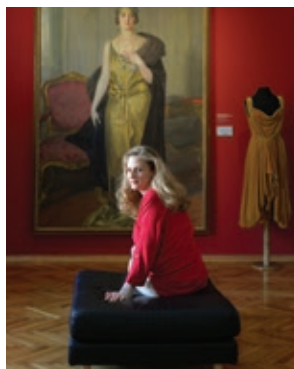
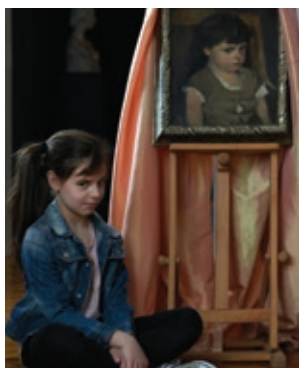
„Prvo pitanje koje treba da postavite sebi jeste šta je vaša svrha i onda za koga to radite. Šta želite da postignete i koja je promena koju želite da vidite. Nakon toga, treba da razmišljate o tome kako biste to uradili i koja bi bila strategija“, rekla je Birgita.

Na promene u Puli mnogo je uticao Društveni centar Rojč, koji u svojim prostorijama udomi više od 100 organizacija! Rojč je nastao zauzimanjem napuštene kasarne u centru Pule sredinom devedesetih, kada je ta zgrada predstavljala ruglo grada. Danas je to prostor od skoro 17.000 m², mesto u kom „žive“ i rade organizacije civilnog društva iz oblasti kulture, sporta, psihosocijalne brige i zdravlja dece i mladih, brige o osobama s posebnim potrebama, zaštite okoline, tehničke kulture, nacionalnih manjina i ostalih delatnosti.

„Nema nekakve formule, ne može se stvar koja se dogodila u Rojcu primeniti negde drugde. Svaka je situacija specifična i svako mora naći svoj način, ali je dobro znati šta se događa kada se ljudima da prostor, kada im se da sloboda da rade programe koje žele i ponudi im se mala pomoć. Pored toga da naša lokalna zajednica ima mnogo programa u koje može da se uključi u Rojcu, mi smo ovde napravili i radna mesta, imamo i evropske projekte, finansiramo Grad Pulu putem PDV-a, poreza na plaće i doprinose i tako dalje, tako da podstičemo i lokalnu ekonomiju“, zaključila je predsednica Saveza udruga Rojca Dušica Radojčić.

Konferenciju „Neutralno“ organizovala je Fondacija „Novi Sad 2021 – Evropska prestonica kulture“ zajedno sa lokalnim organizacijama i Evropskim nacionalnim institutima za kulturu u Srbiji (EUNIC Srbija), a podržali su je Gete institut, Ambasada Švedske u Beogradu, Austrijski kulturni forum i Francuski institut.

Autorka teksta: Jasna Žugić

Kroz objektiv: galerija, umetnost, publika

Izložba fotografija Predraga Uzelca

Izložbom naslovljenom „Kroz objektiv: galerija, umetnost, publika“, Galerija Matice srpske akcentuje odnos između muzeja i medija fotografije, u istoriji zasnovanog na težnji da se fotografija smesti u domen umetničkih poduhvata. Zaposleni u Galeriji Matice srpske, poznate ličnosti i publika koja se odazvala akciji fotografisanja pred umetničkim delima stali su pred objektiv Predraga Uzelca i mr Jelene Kovačević Vorgučin – u kreiranju svojevrsnog vizuelnog dijaloga na relaciji privatno–javno. U katalogu izložbe upravnica Galerije Tijana Palkovljević Bugarski piše kako je početno zamišljena akcija sa zaposlenima u Galeriji rasla, da bi potom bila proširena i na publiku. Novosađani su pozvani da izaberu „svoje“ delo iz kolekcije Galerije Matice srpske, preko društvenih mreža se glasalo za najatraktivniju fotografiju i na taj način publika je podstaknuta da razmišlja o bogatom fondu našeg najstarijeg muzeja. Autorka raspravnog teksta u katalogu i kustos izložbe Jelena Ognjanović iznela je niz zanimljivih refleksija o reprezentaciji portretne fotografije, kao i o potrebi da zapamtimo ljude koji su učestvovali u obeležavanju jubileja 170 godina Galerije Matice srpske, zatim o odnosu fotografisanog i umetničkog dela, o značaju dostupnosti umetničkog nasleđa, kao i o tehnici mokrog kolodijuma i njenom maglovitom prizvuku u savremenom dobu digitalne slike. Stručni saradnici na ovoj izložbi bili su Luka Kulić i Miroslava Žarkov.

Fotografija, odmah nakon svog nastanka, proglašena je za glavno neprijatelja slikarstva, da bi mu ubrzo postala najjači saveznik i njegov saučesnik – čini se da je mnogo više od ostalih alata umetničke produkcije svojim polifonim karakterom uspevala da se ugradi u gotovo svaki umetnički izraz. Fotografiju ponajbolje određuje kontekst u kome je smeštena, a kao sveprisutnu i opšteprihvaćenu, spremnu

za vizuelna iznenađenja u rukama profesionalaca i amatera podjednako – nju je moguće označiti kao najaktivniji oblik viđenja. Stoga je kristalno jasna konceptna postavka fotografija portreta u muzej – u Galeriju Matice srpske, u mesto (genius loci) gde se čuvaju i prezentuju umetnička dela i gde ljudi koji se njima bave iskoračuju iz domena nevidljivog/muzejskog. Odnos fotografije i muzeja na taj način postavljen je unutar trougla: posrednik – umetničko delo – fotograf i njegovo oko (aparati). Senka u kojoj se nalaze mnogi muzejski radnici tako nestaje, uz pridruživanje poznatih ličnosti iz različitih sfera kulturnog i javnog života, ali i aktivne publike, koja zatvara krug interaktivne operacije. Proticanje vremena čini da fotografija dobija sasvim drugu patinu, vrednost i značenje – za razliku od umetnosti koje su stvorene veštom rukom, dok pažljivo odabrana tehnika mokrog kolodijuma naznačava alhemijski predznak koji prati muzejski posao. Kontekst stare tehnike objedinio je aspekt umetničkih dela prošlih vremena i savremenog čuvara muzejske tajne. U transferu na pleksiglas ploče i u dosluhu s galerijskim svetlom ekspozicije, fotografije postaju uputi za nova čitanja vizibilnog sveta. Portreti izlaze iz uobičajenih okvira, proširujući opsege fotografisane ličnosti na vidljivom i psihološkom planu istovremeno. Autorstvo fotografija podvlači višesmislen odnos prema fotografu Predragu Uzelcu, kao autoru, jer što je bolja fotografija njenog fotografa – ona sve više poprima svojstvo zajedničkog. Višestruko autorstvo u savremenim umetničkim praksama ovom izložbom dobija vanredan rezultat sinergične kompozicije koja postavlja suštinska pitanja savremenog trenutka – u potrazi za identitetom.

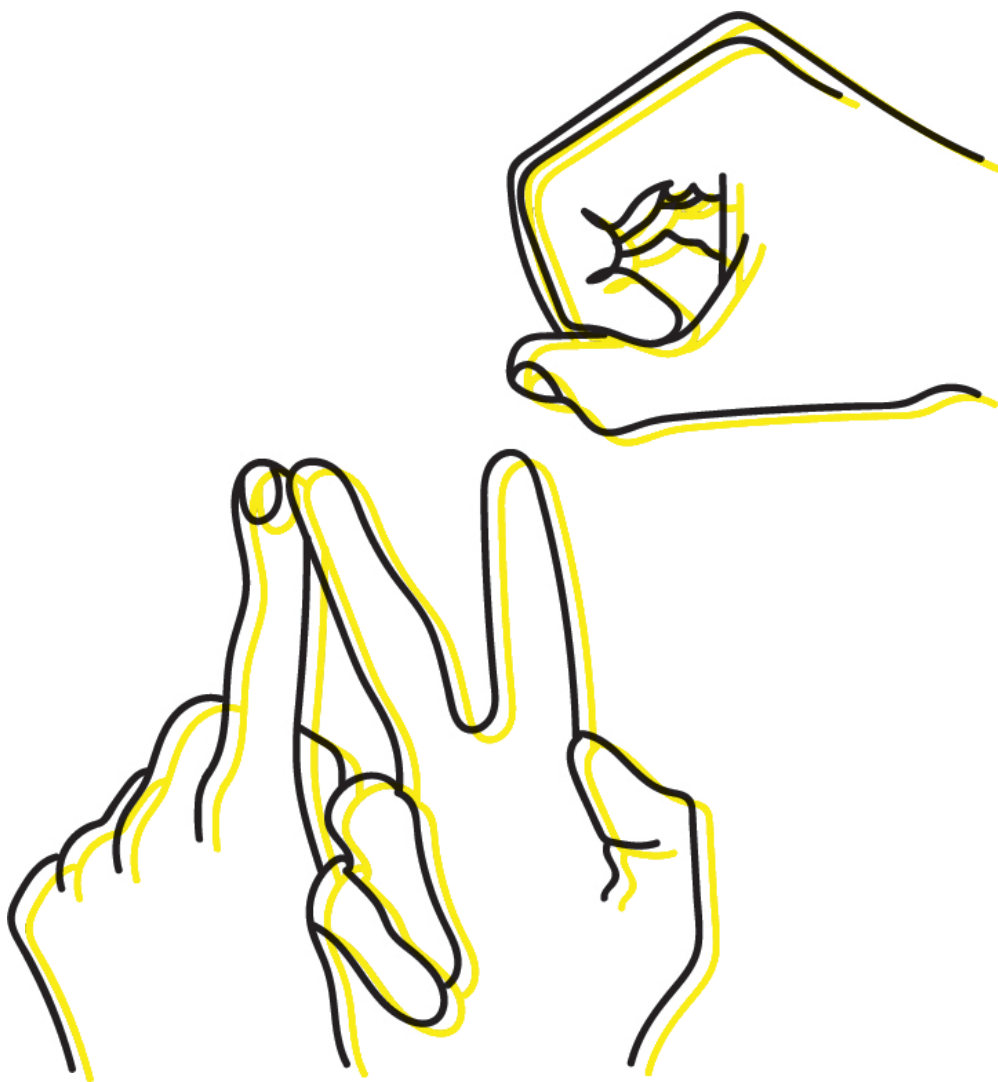
Yentl Van Toledo „HIP 301 Adnos“

Projekat „Zaboravan broj“

• • •
— Royal Academy of Art
The Hague

UNIVERZITET U NOVOM SADU
AKADEMIJA UMETNOSTI

„Zaboravan broj”

Poseta Katedre za fotografiju Kraljevske akademije umetnosti iz Haga Novom Sadu

Projekat „Fieldtrip” organizuje se u okviru osnovnih studija fotografije na Kraljevskoj akademiji umetnosti u Hagu, u Holandiji, kao deo redovnog studijskog programa ove institucije. Projekat vodi Donald Veber, fotograf i redovni profesor dokumentarne fotografije. „Fieldtrip”, kao svojevrsna studijska ekskurzija, ali i „team building”, sastoji se iz posete odabranom gradu (2016. Sarajevo, 2017. Bratislava, 2018. Novi Sad), tokom koje grupa studenata provede nedelju dana radeći na istraživačkim projektima koje vezuju za otkrivanje grada i kulture zemlje u kojoj oni borave, a u saradnji sa domaćim umetničkim univerzitetom, njihovim predavačima i studentima.

Ove godine projekat je realizovan u saradnji sa Katedrom za fotografiju Akademije umetnosti u Novom Sadu, od 19. do 25. marta. Pored pet predavača iz Haga, u njemu je učestvovalo 45 studenata, čiji je rad bio usmeren ka individualnim istraživačkim projektima, a potom i realizaciji zajedničke izložbe. Naime, predstavljeni su fotografski radovi u nekom od kulturnih prostora u gradu, te je kreirana i publikacija koja će ostati kao zapis sa ovog studijskog putovanja. U ovom procesu, studenti se definišu kao kolektiv i iznaglaze ime za svoju grupu. Studenti Kraljevske akademije umetnosti

u Hagu koji su boravili u Novom Sadu svojoj grupi su nadenuili ime **„Zaboravan broj” (Forgetful Number)**, po istoimenoj pesmi **Vaska Pope**. Takođe, izložba završnih radova reflektovala je koncept njihove posete kroz pojam „otkrivanja” – umesto jedne centralizovane postavke, studentski radovi podeljeni su u šest manjih tematski povezanih izložbi, kako bi se publika animirala, te kroz šetnju od jedne do druge otkrila neke od novih, ali i podsetila se onih zaboravljenih, prostora gde živi umetnost u Novom Sadu. Krenuvši iz Galerije katedre za fotografiju Akademije umetnosti u Kosovskoj 33, izložba se nastavila u „Lokalu”, skrivenom u Almaškom kraju, preko „Šok ćorsokaka”, uličnog ogranka „Šok zadruga”, potkrovlja novootvorene galerije „Poetika intime” Omladinskog centra CK13, sve do kafe-galerije „Izba” i Kulturnog centra „Lab”, gde se ova poseta zvanično i završila, uz muziku i obraćanje profesora iz Haga. Otvaranju izložbe prisustvovao je i ambasador Holandije u Srbiji Hendrik Herit Kornelis van den Dol (Hendrik Gerrit Cornelis van den Dooll), koji je projekat podržao i srdačno motivisao obe institucije za dalju saradnju.

Autorka teksta: **Mia Ćuk**

Fieldtrip

Belfast, Varšava, Berlin, Sarajevo, Bratislava, Novi Sad – neobična kolekcija gradova, šta ih to povezuje? Očigledno, neki od njih imaju „istočni” senzibilitet, dok je Belfast negde u sredini... pa šta je to u vezi s ovim gradovima što ih stavlja na ovaj spisak? Jednostavno, u njima su se studenti druge godine fotografije okupljali na nedelju dana u martu, što je projekat u sklopu studija na Kraljevskoj akademiji umetnosti iz Haga (Royal Academy of Art, The Hague)

„Fieldtrip”, u žargonu Kraljevske akademije, trenutak je tokom studija kada se sva usvojena teoretska znanja primenjuju u praksi. To je momenat kada je, nakon skoro dve godine, student u stanju da shvati šta to zaista znači biti fotograf. Da spozna da je to više od marljivog dovršavanja zadatka, čitanja, proširenja referentnog okvira i da sve to sada treba staviti u situaciju „stvarnog sveta”.

Studiranje se oslanja na opipljivo, to je traženje znanja da se savlada nešto, učenje nekih novih veština, stvaranje osnove. „Fieldtrip” je, međutim, potpuno suprotan, to je trenutak kada student treba da počne da traga za nematerijalnim, za tim šta se događa kada se ništa ne dogodi, trenutak koji testira strpljenje, ograničava sposobnost kretanja u opstrukcijama, ali i trenutak u kom se možda pusti i pokoja suza, ali i kad se nasmeje.

Fotografija je više nego puka pretpostavka o nečemu, to je telesni akt koji zahteva od vas da budete prisutni, da se angažujete, da se suprotstavite, da vidite. Ona zahteva da se razvijate među očekivanjima i da pobedite ta očekivanja. Jedini način da se ovo vidi uživo jeste da to i učinite – idite nekud, bilo kuda, ali idite. Ostavite zonu komfora, u ovom slučaju Akademiju, i budite izazvani onim što ne znate. Lepota fotografije je u mešanju konceptualnog čina s njegovom telesnom stvarnosti. Zamislite nečiji rad koji zavisi od sunca, ali šta ako padne sneg?

I sneg i jeste bio ove godine u martu u Novom Sadu. Dopalo mi se što je snežilo, upravo zato što su mnogi studenti zapravo računali na „dobro” vreme koje bi im pomoglo da ispričaju svoju priču. Jedan student je želeo da fotografiše zamišljeno dno Panonskog mora, ali

sa skoro 30 cm snega – morsko dno se nije moglo videti. Šta onda? Drugi student se zaputio u šumu kako bi ispričao fantastičnu priču srpske Pepeljuge na selu. Ali svi su, opet zbog snega, bili unutra, ušuškani do proleća. Šta onda?

Iako sledeći slučaj nije povezan s vremenskim uslovima, zanimljivo je i da je jedan student bio uhapšen – nakratko – dok je fotografisao na srednjoj Policijskoj školi. On je uz niz pretpostavki očekivao da će sve biti u redu, iako su nadležni izričito zatražili da sačeka ako želi da napravi fotografiju. Škljocnuo je samo jednom i bio je odmah uhapšen. I zajedno s tim, celokupna konstrukcija onoga što je mislio da će učiniti iščezla je.

Svi ovi studenti, i to ne samo ove godine već svake godine, suočeni su s preprekama, ali su i odlučni da prevaziđu taj skup uslova te odbace neuspeh.

Fotografija je proces navigacije koji vas stalno izaziva – fizički, mentalno, kulturno, na svim nivoima.

Nakon „Fieldtripa”, mnogi studenti odjednom imaju drugačiji pristup svom radu i počinju da vide spoj forme i ideje s praktičnim i logičnim. Pred njima se otvara nova metodologija, gde je trenutak stvaranja jednako važan kao i čin razmišljanja. I ovo je integralno za studije fotografije na našoj akademiji, gde nas ne zanima samo ideja o obuci već posmatramo njihov razvoj u pogledu obrazovanja. Želimo da stvorimo ne samo fotografe već i kreativne mislioce, one koji mogu sami sebe da izazovu, pozicioniraju svoj rad u društvu, da na fotografiju gledaju kao na više od proste intelektualne važnosti. Ona ima prisustvo, značenje i svrhu.

Autor teksta: **Donald Veber**,
predavač na Katedri za fotografiju Kraljevske akademije umetnosti u Hagu
Prevod: **Fondacija Novi Sad 2021**

Putovanje u nepoznato

U nedelju 18. marta, u pola sedam ujutru, 45 studenata fotografije sa Kraljevske akademije umetnosti u Hagu stajali su na aerodromu „Shiphol” u Holandiji čekajući avion za Beograd, kako bi potom stigli na konačno odredište – u Novi Sad. Samo nekoliko studenata čulo je za Novi Sad odranije. Jedva smo čekali da vidimo mesto o kojem smo znali vrlo malo, a za koje smo osećali da je sasvim drugačije od Holandije.

Sedeći na svom koferu, gledala sam oko sebe lica koja me okružuju. Uzbudena, čak pomalo nervozna, lica uzvaćala su mi poglede. Na drugoj godini studija fotografije na Kraljevskoj akademiji umetnosti jedan od najinteresantnijih zadataka jeste studijsko putovanje. Putovanje u nepoznato.

Kao deo ovog studijskog putovanja, svaki student ponaosob trebalo je da napravi svoj projekat u vezi s Novim Sadom.

Ovo putovanje podrazumeva uvek saradnju s drugom Akademijom umetnosti. Ovog puta, sarađivali smo sa Akademijom umetnosti u Novom Sadu. Mogu reći da nas je novosadska Akademija tokom našeg boravka vodila na razna mesta, kako bismo bolje razumeli različite aspekte srpske kulture. Profesori i studenti s novosadske Akademije pomogli su nam da u potpunosti realizujemo naše projekte.

Mi smo imali jedan mesec da se pripremimo za ovo putovanje, zapravo da prikupimo što više informacija o gradu u kom ćemo boraviti, ali i o zemlji u koju putujemo. I taj zadatak smo obavili temeljno. Iako je pripremati projekat pre nego što ćemo zaista iskusiti mesto u koje idemo delovalo nadrealno, bilo je uzbudljivo.

Akademija u Novom Sadu bila je naš drugi dom tokom tih sedam dana. Na tom mestu smo, posle celodnevnog fotografisanja, imali

i sesije na kojima su naši radovi bili analizirani, kako bismo na kraju nedelje priredili i izložbu. Židovi novosadske Akademije, naša uzbuđenja, napetosti, olakšanja, zbunjenosti i, iznad svega, radost. Radost zbog susreta s novim ljudima, novim mestima i, konačno, zbog toga što je naš projekat uspešno realizovan.

Naši radovi nastali tokom boravka u Novom Sadu naša su interpretacije grada, zatim i Srbije, kao zemlje koja pripada Evropi i pod jakim je zapadnim uticajem. Na taj način smo videli i Novi Sad. Videli smo njegovu sličnost s Evropom, ali smo takođe osetili i neiscrpnu borbu koju nosi svakodnevni život ovoga grada. Naši projekti su preispitivali strukture moći, društvene trendove i shvatanja. Projekti predstavljaju i intervencije, transformacije unutar onog što je tradicija, kao i onog što je lična angažovanost. Projekti istražuju vreme i prostor, osećanje nostalgije, kao i priče koje pripadaju – što kolektivnom što ličnom sećanju.

Doživljaj vremena je drugačiji u Novom Sadu, tamo život teče neka-ko sporije. Ljudi su manje pod stresom i posvetiće vam rado svoje vreme. Saslušaće vas, razložiti vam sopstvene misli, naći će vremena da prosto sede s vama uz kafu ili pivo.

Tokom boravka zblížili smo se i s profesorima i sa studentima novosadske Akademije. Iako dolazimo iz sasvim drugačije sredine – vrlo smo se lako razumeli. Možda zato što je srpski mentalitet, zapravo, blizak holandskom: i Srbi su odlučni, tvrdoglavi, željni znanja, kritični i brižni.

Mi delimo specifičan smisao za humor, razigranost i kreativnost.

Autorka teksta: **Bebe Agterberg**
studentkinja Kraljevske Akademije umetnosti u Hagu
Prevod: **Nataša Gvozdenović**

Nina Schollaardt

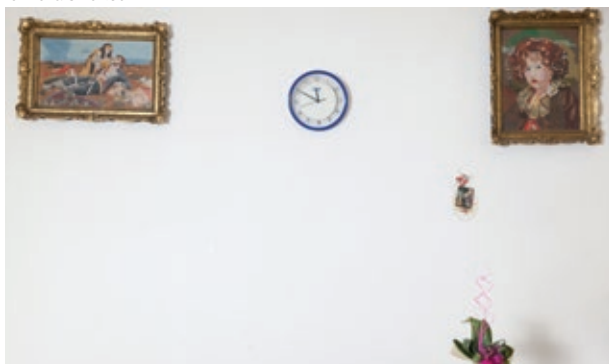
Linda Zhengová

Io Alexa Sivertsen

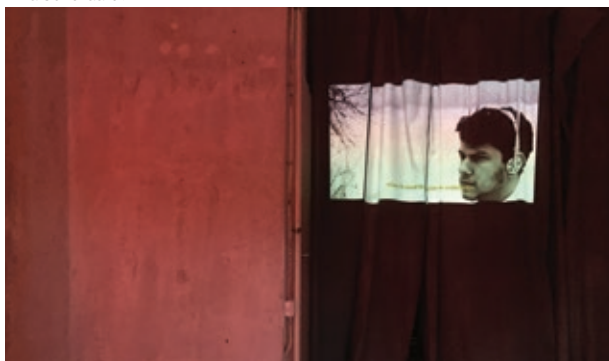
Sabine Rovers

Nina Schollaardt

Louisa Charitonidou

Linus Kropp

Predavači iz Novog Sada koji su učestvovali u projektu:
Jelena Kovačević Vorgučin, šef katedre za fotografiju
Ivana Tomanović, vanredni profesor
Dubravka Lazić, redovni profesor
Mia Čuk, stručni saradnik
Predrag Uzelac, samostalni stručni saradnik
Željko Mandić, docent
Boris Kočiš, tehnički saradnik

Gostujući profesori iz Haga:
Donald Weber
Rob Hornstra
Lotte Sprengers
Sterre Sprengers

Ari Versluis
Annemiek Schout
Medina Rešić

Studenti iz kolektiva „Zaboravan broj”:
Lucca Roelvink
Seb Koudijzer
Kirsten Bosma
Elisa van Merkesteyn
Lillianne Kuijt
Suzanne Schols
Silyv Crespo
Céline Hurka
Bebe Blanco
Stan Heerkens
Pippilotta Yerna

Louisa Charitonidou
Ashleigh Wilson
Jeanne Aubert
Tina Farifteh
Dessislav Lilkov
Sungjae Joo
Yentl van Toledo
Luc Karsten
Steven Pul
Ariane Toussaint
Yara Jimmink
Io Sivertsen
Marysia Swietlicka
Sabine Rovers
Stephanie Korthout
Linus Kropp
Naomi van Heck
Jessica Nap

Iris Lustermaans
Neelakshi Yadav
Jeanne Aubert
Anastasija Kiake
Steyn van Rongen
Mieke Hessels
Michelle Piergoelam
Qiran Xu
Jan-Pieter Mink
Paulina Lippert
Rosa Alvarez Solano
Alexandra Baumgartner
Linda Zhengová
Chelsey Honders
Nina Schollaardt
Davide Degano
Haris Begić

Studenti Akademije umetnosti iz Novog Sada:
Mila Pejić
Maša Vujić
Aleksandar Danguzov
Igor Šiler
Ivan Vuknić
Ivana Čavić
Ognjen Tadić
Snežana Petković
Sara Apostolović
Aleksa Gajić
Uroš Dožić
Andrej Juhler
Sanja Arandelković

*na otvaranju izložbe bio je i ambasador Holandije u Srbiji Nj. E. Hendrik Gerrit Cornelis van den Dool (Hendrik Herit Kornelis van den Dol),

Biti istinit

U bečkom Folksteatru Miloš Lolić (1979) režirao je mjuzikl „Lazarus”, po tekstu Ende Volša, a inspirisan životom i delom Dejvida Bouvija. Loliću nije prvi put da režira u tom teatru, tu je nastala i predstava „Magično popodne”, koja je utrla put njegovoj evropskoj karijeri. Ali jeste mu prvi put da režira mjuzikl. O Bouviju, njegovoj političnosti, odnosu prema zadacima koje ima – razgovarali smo s njim odmah nakon premijere u praznoj sali Folksteatra, u onom intervalu kada je dragoceno raditi intervjue... jer su stvaraoci tada dragoceno otvoreni.

Bouvi - za tebe još pre ove predstave?

Bouvija pamtim još od detinjstva, i to sa jedne audio-kasete svojih roditelja koju sam stalno vrteo ukруг - „Let's dance”. Pamtim da mi je spot za tu pesmu bio čudan, tek sam kasnije shvatio da je bio veoma političan, sa Aboridžinima koji rukama čiste ulice dok pored njih prolaze kola... Kasnije, u tinejdžerskim danima, otkrivam Bouvija sam, u fazi kada eksperimentiše s elektronikom. Pamtim album „Outside”, to je kao neka radio-drama gde on igra više likova, tu je i lik jedne ubijene devojčice, vrlo slično onome što se događa i u našoj predstavi. Još kasnije, u svojim dvadesetim, počinjem da istražujem muziku 60-ih i 70-ih, za koju smatram da je i najkvalitetnije što smo muzički stvorili u 20. veku... i tek se tu zaista susrećem sa Bouvijem, kao muzički i estetski bitnom figurom. Imam utisak, i to mi smeta, da će u ovom današnjem Instagram-svetu on ostati upamćen samo kao „uf, baš se super šminkao”. A čovek je činio ozbiljne političke poteze.

Moj je utisak da ste pokazali da: što je unutra, to je i spolja, jer ste kreirali čitav jedan svet. Ovo je tvoj prvi mjuzikl, obe matrice, muzička i dramska, dobro su usklađene. Sve numere se pevaju iz stanja, sve je bez distance.

Upravo zato što sam prvi put režirao mjuzikl, bilo mi je bitno da priča i muzika utiču jedna na drugu – da svaka numera dođe s razlogom, a da svaka scena nakon te pesme bude prizvana. Mjuzikl je nov, postavljen je prvi put 2015. godine u Njujorku, i pravila su striktna – nije dozvoljeno ništa od teksta izbaciti, menjati raspored pesama, nije bilo moguće menjati aranžmane.

Koliko ti je ta zadatost dala, paradoksalno, slobode?

Tu si sad pogodila nešto što me se tiče, a što shvatam retroaktivno: kad god sam imao neku zadatost koja nije bila pod mojom kontrolom, to me je dodatno inspirisalo. Konkretno, u ovoj istoj kući, kada sam 2012. režirao prvi put, ponuđen mi je „paket aranžman”. Upravnik me je pozvao da režiram određeni tekst, sa određenih četvoro glumaca, sa premijerom na određeni datum. I bilo je: da ili ne? Bukvalno ništa nisam birao. Rekao sam da. Idemo, da probam. I onda, iznenada, za tu predstavu dobijam nagradu („Magično popodne”, prim. aut.), što mi je kasnije otvorilo vrata na ovom terenu. A glumce sam upoznao i prvi put video na prvoj probi. Bizarno. Za Bouvijev mjuzikl sam birao glumce, scenografa, kostimografa i sve ostalo, ali taj izazov da ne mogu ništa da menjam u formalnom i tehničkom smislu tražio je od mene da se pojavim odnekud gde nisam ni znao da mogu. Sa neke strane koja nije tipično moja. A cilj jeste bio da ga pretvorim u nešto svoje.

Autor fotografije: Reinhard Verner

Videla sam na početku Ženea i, sasvim sigurno, Vajlda.

Apsolutno. Bili smo inspirisani različitim Bobijevim fazama, ima tu svega, Ženea i Vajlda, ima i Nine Simon i biblijskih motiva, naravno, već u naslovu. Bouvi je bogat autor, pa me je svašta inspirisalo. Mene ne zanima pozorište koje pikira većinu. Ono što sam dosad radio nije težilo velikoj gledanosti, već eksperimentu. I onda kada radiš mjuzikl, za koji se podrazumeva da treba da je popularan, da traži aplauz, zapitaš se kako pomiriti ono što te zanima sa onim što treba da bude. Bouvi, zbog kog sam i prihvatio da radim ovaj mjuzikl, zapravo je outcast, nekakav usamljenik koji je dosegao zvezde, bio je jako popularan, a opet – ne pripadajući. Pa i za to autistično u predstavi, i za to je bio inspiracija.

Šta je, po tvom mišljenju, ono politično kod njega?

Neuhvatljivost. To što nešto nije lako svrstati, staviti u kutiju, to što ne dozvoljava da iz dekadne u dekadu bude tretiran kao jedan žanr. A zatim tu je ono što se šminkom i kostimom pokazivalo: da neće dozvoliti da bude ili muško ili žensko, podeljeno samo na crno i belo. Političnost je da zaurate svoju istinu, ali da ne otkrijete sve tajne.

To je ova predstava.

Imam osećaj da današnji pop svet zarađuje najpre na razgolićavanju a kod Bouvija je fascinantno što je uspeo da svoje tajne sačuva iako je sveprisutan.

Ovo je priča o identitetu i potrazi za ljubavlju.

Tako je. I o samoći.

Stalno pričamo o tome.

Ali uvek postoje stvari koje se ne daju otkriti.

Na kraju se on prepušta.

Da, to je oslobađanje kroz poslednje zbogom.

Put je to.

Do kraja.

Novi Sad i mnogo više: Darko Dozet

„Vrhunski foto-reporteri koriste godišnje odmore da malo fotografišu i za svoju dušu, sve ono što od redakcijskih obaveza ne mogu da postignu. To je dokaz da većina njih ne živi samo od fotografije već i za fotografiju.”

*Darko Dozet, iz „Slova zahvalnosti”,
u monografiji “Dvadeset godina u jednoj sekundi”.*

Biciklista po snegu, Najlon pijaca, raznolike aktivnosti na Dunavu – samo su neke odrednice Novog Sada koje otkrivaju bogatu kulturu življenja u ovom gradu. Foto-reporter Darko Dozet (1976) zabeležio je mnoge neponovljive momente iz svakodnevnog života Novosadana, ali i brojne događaje koje i pamtimo zahvaljujući njegovim fotografijama. Ukoliko niste posmatrali nastajanje mozaika od plastičnih čepova, kojeg su za Ginisovu knjigu rekorda napravili volonteri organizacije „Čepom do osmeha” na Trga slobode poslednjeg dana septembra 2017, verovatno ste videli kako taj mozaik izgleda iz visine – na Dozetovoj fotografiji. Upečatljivi prikazi ljudi kako skelama prelaze Dunav 1999. godine, da bi stigli do svojih poslova, snažni su koliko i sećanje na tu godinu.

Iz tog razloga, foto-monografije i izložbe reporterske fotografije specifične su hronike koje nam pomažu da vidimo kako su se neke stvari menjale tokom vremena. U Muzeju Vojvodine, krajem aprila, imali smo priliku da posetimo retrospektivnu izložbu „Dvadeset godina u jednoj sekundi” Darka Dozeta, kada je promovisana i istoimena monografija u izdanju kuće „Graphit plus”. Činjenica da je autor za monografiju odabrao samo 250 od hiljade fotografija objavljenih na naslovnica „Dnevnika”, „Novosti”, kao i još nekoliko hiljada onih urađenih za svoju dušu, govori dovoljno o estetskom i kulturološkom kvalitetu tih fotografija. Među njima su i one koje beleže nezaboravne događaje, poput onog kada je reprezentacija Jugoslavije postala prvak sveta u košarci u Atini 1998. Neke se fokusiraju na kompozicije aviona tokom međunarodnog aeromitinga, ili na radnike Gradskog zelenila kako ručnim kosama sređuju obronke Petrovaradinske tvrđave. One pokrivaju sve grane novinarske fotografije, ali i mnogo više od toga.

Najveći deo Dozetovih fotografija, ipak, prenosi atmosferu s nekih drugih mesta, gde život teče nekim drugačijim ritmom, kao što je slučaj na Tari, u brojnim selima i salašima po Vojvodini, na Svetoj Gori, u Sahari, u selima Rusije. Ždrebac, pejzaži, koze, suve paprike, fasadne zelene i svetloplave keramičke pločice, dunje, poljsko cveće — promalaju se kroz stranice između bodljikavih žica na granicama, kratera od bombi, ruševina zgrade Radio-televizije Vojvodine. Život gura dalje, motociklima, starim automobilima, ledolomcima, a slavi se na festivalima. Dozet je ove teme razvrstao u deset poglavlja knjige: Život, Novi Sad, Vojvodina, Portret, Detalji i boje, Svet, Pravoslavlje, Kosovo i Metohija, NATO, Migrantska kriza.

Dvojezična monografija predstavlja specifičan pogled na različite kulture i zaokružuje njegov dvadesetogodišnji rad. Sam naslov „Dvadeset godina u jednoj sekundi” igra je rečima koja se odnosi na trajanje koje fotografija može da zabeleži, u čemu upravo leži njena snaga da prenese bogatstvo jednog trenutka. Imajući u vidu kako vreme brzo prolazi, što svi često osećamo, reporterska fotografija ima i snagu da sačuva mnoge događaje od zaborava. Pored recenzije istoričarke umetnosti Snježane Orlović, u knjizi su i propratne reči Manojla Vukotića, Miloša Vučevića, Igora Mirovića, Predraga Mitića, Dragane Bijelice, Jaroslava Papa, Jovanke Simić, Živojina Rakočevića, Đorđa Vukmirovića i Dragana Milovanovića.

Fotografije Darka Dozeta objavili su brojni vodeći svetski listovi i magazini, dok su njegove samostalne izložbe bile prikazane u preko 50 gradova u zemlji i inostranstvu. Autor je foto-monografije „Čuvari uspomena i svedoci istorije”, koja je posvećena foto-reporterima od Drugog svetskog rata do danas. Osnivač je i predsednik Foto asocijacije Vojvodine i jedan od osnivača Udruženja foto-reportera Srbije, prvog u zemlji koje okuplja fotografe zaposlene u medijima. Od 2017. godine član je Uprave Udruženja novinara Srbije. Monografija „Dvadeset godina u jednoj sekundi” dokazuje da će kroz Dozetov objektiv biti zabeleženi još mnogi događaji i momenti u narednim godinama, jer njegov rad karakteriše znanje, talenat, kreativnost, mašta, upornost, posvećenost i ljubav, kako navodi Orlovićeva u recenziji.

Autorka teksta: **Sonja Jankov**

INTERVJU:

AGOTA VITKAI KUČERA

Pozorište je moja druga kuća

Dr Agota Vitkai Kučera (Novi Sad, 1973) diplomirala je Opštu muzičku pedagogiju i Solo pevanje na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, gde je završila i magistarske studije, a doktorske studije okončala je 2013. na interdisciplinarnim i multidisciplinarnim studijama i istraživanjima u okviru Univerziteta u Novom Sadu. Umetničke doktorske studije upisala je 2016. na Dramskom i audio-vizuelnom odseku Akademije umetnosti Novi Sad. Od 2014. redovni je profesor na Dramskom odseku (predmet Tehnika glasa) na Akademiji umetnosti Novi Sad.

Sa velikim uspehom nastupala je širom bivše Jugoslavije i u inostranstvu, u Parizu, Cirihi, Šafhauzenu, Budimpešti, Atini, Ulmu, Temišvaru, Aradu... Na repertoaru su joj dela starih majstora, solo pesme i arije iz opera i oratorijuma. Jedan je od naših priznatih vokalnih pedagoga i stručnjaka za vokalnu tehniku.

S obzirom na veliki broj muzičara u tvojoj porodici, kako su zvučali tvoji prvi muzički utisci?

Moj pradedu Đula Vitkai bio je kompozitor, dirigent i kantor, baka mi je bila pijanistkinja, a majka mi je operska pevačica i vokalni pedagog. Kao mala, često sam slušala baku dok je svirala klavir ili sam išla s mamom na operske predstave. Bila sam s njom i na probama - učila sam i njene i sve ostale uloge. Nama, deci ondašnjih operskih umetnika pozorište je, u stvari, bilo zabavište, druga kuća. Sećam se da sam jednom s drugaricom isprobavala mamine kostime za predstavu „La Traviata“, a da nam je mama rekla da smo se pod težinom tih kostima savile kao tužne vrbe (smeh).

Šta misliš o Novom Sadu kao kreativnoj umetničkoj sredini i koji bi muzički žanr bio najpogodniji kao njegov reprezent?

Mislim da Novi Sad ima izuzetno dobar potencijal, ali koji nije dovoljno iskorišćen. Imamo dobre umetnike, između ostalih, sjajne džez muzičare. Moja vizija je da Novi Sad, pored postojećih, ima i jedno gradsko pozorište koje bi bilo pandan „Teatru T“, gde bi se programski radili mjuzikli i operete, jer bi tada jedan kombinovani džez bend bio iskorišćen, kao i operski pevači, horovi i naše plesne trupe. Drago mi je da čujem da profesori u privatnim muzičkim školama s decom obrađujući zabavnu muziku uvode polako i elemente klasične muzike - time kreiraju buduće izvođače i publiku. Kada sam bila u Metropoliten operi u Njujorku, videla sam da operski pevači publiku sprovode kroz garderobu, pokazuju im kostime, puštaju im muzičke lajtmotive i teme iz opere koja je na repertoaru.

Kakvo je, po tvom mišljenju, stanje vokalne tehnike kod naših glumaca danas, u odnosu na nekadašnje generacije?

Mislim da je starija plejada glumaca mnogo više obraćala pažnju na dikciju i artikulaciju, kao i vokalnu higijenu - posvećeno su radili sa lektorom i sa osobama koje su zadužene za vokalnu tehniku. Tako-

de, današnji glumci bi trebalo da odgledaju film „Kraljev govor“, da bi shvatili koliko je važan dobar alat za rad. Oni postaju svesni toga tek onda kada se desi neki problem s glasom, kada dobiju čvoriče, polipe na glasnim žicama, ili ako su duže promukli. Tu nastaju problemi i onda se javljaju fonijatra ili meni, a tada nije više reč o prevenciji, nego o oštećenju glasa i potrebna im je rehabilitacija. Od fonijatra dr Gordane Mumović mnogo sam naučila o prevenciji oštećenja glasa i načinima rehabilitacije nehirurškim putem. Shvatila sam koliko zapravo ne obraćamo pažnju na mišiće naših glasnica te da ih mnogo (zlo)upotrebljavamo. Mora se imati u vidu da je jednom oštećen vokalni aparat uvek na granici da se ponovo ošteti.

Kakve te uspomene vezuju za Ratka Radivojevića i njegovu pozorišnu trupu „Brod teatar“?

Veoma lepe uspomene... Kada sam ga upoznala, radila sam vokalnu tehniku s glumcima u „Pozorištu mladih“ i pratila njegov rad - on je imao neku drugačiju viziju teatra i nekako je intuitivno osetio da treba da poveže sve njegove vidove na jedan nov način, kao i umetnike, te da napravi neku simbiozu. Sa druge strane, Ratko je imao lepu ideju da plovimo brodom i obilazimo mala mesta u kojima život izgleda „kao da je vreme stalo“. U takvim mestima ljudi su dosta siromašniji i njima je potreban i novac i vreme, koje nemaju, da bi otišli do većih gradova na neku predstavu. Bili smo neka vrsta putujućih umetnika koji čine pravu decentralizaciju umetnosti. Bila je to njegova vizija da pridemo i tim ljudima i na taj način ih zadivimo.

Koje bi bile tvoje preporuke za javne govornike?

Smatram da je i te kako važna estetika glasa, što znamo još od antičkih vremena. Stari Grci su glasove delili na one sonorne, koji lepo zvuče, i na one koji su piskavi, što loše zvuče. Smatrali su da edukovan čovek ne bi trebalo da ima ružnu boju glasa. Najpre treba raditi na boji glasa, što se može navežbati, zatim melodici glasa i formiranju rečenične fraze, a na kraju na artikulaciji i dikciji. Za javne govornike važno je šta žele da istaknu i da znaju kako doći do toga, da li visinom, bojom, intenzitetom glasa ili tempom govora i psihološkim pauzama. Moja sugestija je da se za javne govornike naprave stručni seminari na kojima će oni biti edukovani u ovom pogledu, gde će moći da se informišu i kako da rade na sebi da bi se usavršili.

Razgovarao: **Adrian Kranjčević**

Razglednice iz raja

Duška Malešević otvara svoju prvu novosadsku izložbu! Umetnica koja se odselila iz Novog Sada 1995. godine, tragajući za snom o toplom ostrvu i životu pored mora. Svoje stvaralaštvo je nastavila na Malti, gde, sa prekidima, boravi poslednje dvadeset tri godine. Magistarske studije iz psihologije umetnosti završila je u Rimu, a živela je i u Sidneju. Međutim, rani susret s Maltom učinio je da se zbliži s ovim ostrvom, u svom radu otkrivajući još neprikazane prizore jednog od najfotografisanih ostrva Mediterana. Otuda izložba i nosi naziv „Postcards from Paradise“, a njene fotografije razotkrivaju svu lepotu intime ovog ostrva. Pored ovog projekta, Duška će izložiti i novije radove, koji se tiču džentrifikacije i komercijalizacije ostrva.

Koliko je vremena bilo potrebno da se Malta razgoliti pred tvojim aparatom?

Na Maltu sam otišla sa starim jugoslovenskim pasošem, iz komunizma tj. socijalizma, u kojem sam odrasla, a stigla sam na vrlo religiozan prostor, gde se živi kao da je vreme stalo. Bilo je na neki način nadrealno, kao san... Počela sam da primećujem detalje, uglavnom one religiozne, društvene, sve je krenulo kao poređenje sa sredinom iz koje sam došla. „Postcards from Paradise“ je projekat dokumentarne fotografije, a najstarije fotografije su stare dvanaest godina. Kada sam stigla, na Malti nije bilo mnogo stranaca, ljudi su išli bosi, nisu se zaključavala nijedna vrata, a sa pet evra se moglo živeti do nedelju dana. Nije bilo semafora, nije bilo saobraćajnih kazni. No, i to društvo neminovno je krenulo da se menja, doduše vrlo sporo - sve sam to pratila.

Kako se menjalo i kako se sve menja?

Urbanizuje se, gradi, dobili su semafore. Projekat „Postcards from Paradise“ prvi put sam izložila na Nedelji dizajna, 2014. godine, u Valeti. Predstavila sam 500 malih fotografija, pun zid, cela jedna priča. I to je pomoglo da bude viđeno. Podnaslov je bio „Look Beyond Postcards Exterior“, a tu sam mislila na pogled iza mal-

teškog imidža razglednice. To me je zanimalo, kao i složeni malteški identitet vezan za severnu Afriku, za to što su bivša engleska kolonija, ali i Mediteran.

Duška Malešević ne fotografiše ljude, ali fotografiše njihova dela ili nedela (npr. zagađenje mora, okrnjene fasade), pa je osećaj prisutstva ljudi na fotografijama neobično snažan.

Reci mi nešto o ovom segmentu rada...

To je realnost i bilo me je strah kako će ljudi reagovati kada neko „sa strane“ ovako snima njihovo ostrvo. Ali reakcije su odlične, ljudi prepoznaju mesta i identifikuju se. Poenta je da se i smeće i taj veš koji visi stavi na nivo koji zasluži. Iako mi to nikada nije bio cilj, fotografije uvek izgledaju lepo. Verovatno zato što još uvek volim Maltu i Valetu. Fotografija je minimalna i urbana, diptisi su u komunikaciji. Takođe, neke od fotografija koje ću izložiti iz projekta jesu „Displacements“, namenski su rađene i to su prizori džentrifikovanja Valeta, koje je neverovatno uzelo maha. Fotografije predstavljaju ono što je bilo, i ono što je sada, arhitektura Valeta. One se preklapaju – reč je o duploj, odnosno višestrukoj ekspoziciji.

Na novosadskoj izložbi biće dostupna i knjiga. Zašto knjiga kao format izlaganja fotografije?

Ova knjiga je intimni nadrealizam prema tom prostoru, i vreme i mesto prolaze kroz neke svoje transformacije. To je sve jedna priča... Kao i Novi Sad, iako se mnogo toga promenilo u gradu – ja osetim energije slične onim koje poznajem.

Rad Duške Malešević inspiriše nas da pogledamo oko sebe, gde god da smo. Zbog toga je, između ostalog, značajno da njene fotografije stižu i u Novi Sad. Otvaranje izložbe je 1. juna, u 19.30 sati, u Likovnom salonu Kulturnog centra Novog Sada.

Autorka teksta: **Jelena Andelovski**

Izbor iz repertoara i programa za jun:

Galerija likovne umetnosti poklon zbirka Rajka Mamuzića

Petak, 8. jun u 19

Otvaranje izložbe Galerija i autizam – naša priča

Dela iz Poklon zbirke Rajka Mamuzića viđena očima dece iz spektra autizma (izložba će biti otvorena do 6. jula)

Spomen-zbirka Pavla Beljanskog

Četvrtak, 14. jun u 21.00

Otvaranje izložbe Mediteran u delima iz kolekcije Pavla Beljanskog

Otvaranje manifestacije Leto na Trgu galerija

Četvrtak, 21. jun u 19.00

Autorsko predavanje Putovanja Pavla Beljanskog

Subota, 30. jun 13.00-14.30

Radionica za bake, deke i decu Naše more

Srpsko narodno pozorište

Četvrtak, 7. jun u 19.00

Đ. Pučini „Toska“, opera

Dirigent: Đanluka Marčano (Scena „Jovan Đorđević“)

Subota, 9. jun u 19.30

V. Šekspir „Bogojavljenka noć“, komedija

(Scena „Pera Dobrinović“)

Subota, 9. jun u 20.30

J. Reza „Bog masakra“, komedija
(Kamerna scena)

Nedelja, 10. jun u 20.00

B. Nušić „Mister Dolar“, mjuzikl
(Scena „Jovan Đorđević“)

Četvrtak, 21. jun u 20.00

Gala koncert Opere SNP-a povodom Svetskog dana muzike
Dirigent: Đanluka Marčano (Scena „Jovan Đorđević“)

Šok zadruga

Centralna galerija

Petak, 15. jun u 19.00

Otvaranje izložbe studenata Novih likovnih medija AUNS Milgramove tačke

Utorak, 19. jun u 19.00

Otvaranje izložbe studenata prve godine Likovnog departmana AUNS Knjiga umetnika

Sreda, 20. jun u 19.00

Otvaranje izložbe crteža sa radionice Nikole Džafa Samo da ne zalutamo

Galerija Šok ćorsokak 22

Utorak, 5. jun u 19.00

Otvaranje izložbe studenata prve godine Likovnog departmana AUNS Ua! #2

Zmajeve dečje igre

Sreda, 6. jun

Zmajeve dečje igre u 10.00

Zmajeve biblioteka Tiho, učimo o filmu

Pozorište mladih 10.00 – 16.00

Zmajevo pozorje

Katolička porta u 17.30

Digitalni zmaj

Zmaj Jovina ulica u 18.00

Atelje na otvorenom

Ugao Gimnazijske i Dunavske ulice u 18.00

Pod lipama - dečja poezija i proza

Četvrtak, 7. jun

Dunavski park u 9.15

Galerija na asfaltu

Šetnja kroz staro gradsko jezgro Novog Sada u 9.45

Kroz ulicu lipa

UPIDIV, Galerija Forma u 11.00

Plakat za decu - umetnička radionica

Trg republike, Velika scena u 17.00

Uličarolije - muzički, glumački i plesni nastupi dece i mladih

Trg republike u 17.30

Upoznajte vitezove i edukativne radionice

Petak, 8. jun

Trg slobode u 9.30

Bolnica za medvediće

Zmaj Jovina ulica u 19.00

Šetnja univerzumom

Subota, 9. jun

Trg republike u 17.30

Umetničke i edukativne radionice

Dunavski park, Saletla u 19.30

Pozorište lutaka i senki

Nedelja, 10. jun

Katolička porta u 18.00

Male matematičke mašine - edukativna radionica

Trg republike u 18.30

Nevidljiva poezija - umetnička radionica

Impresum

Glavna i odgovorna urednica
Nataša Gvozdenović

Saradnici

Jasna Žugić
Sonja Ćirić
Sonja Jankov
Jelena Anđelovski
Adrian Kranjčević
Danilo Vuksanović
Mia Čuk
Donald Veber

Grafički urednik
Kuća Čuvarkuća
& Slaviša Starčev

Fotografija na koranicama:
Suzane Schools: Kaleido

Lektorka
Jelena Belimarković
Izdavač
Fondacija Novi Sad 2021
Produkcija i distribucija
Kuća Čuvarkuća

Institucionalni partner
KCNS
Podrška projektu
IDEA

Štampa
Štamparija "Komazec",
Indija
Tiraž
10.000
Kontakt
redakcija@kultura.rs

CIP - Каталогизacija y publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад
008(497.113)

Kultura: / glavna i odgovorna urednica Nataša Gvozdenović. - 2018, br. 12 (jun) - . - Novi Sad : Fondacija "Novi Sad 2021 - Evropska prestonica kulture", 2018-. - 29 cm
Mesečno.
ISSN 2560-4430
COBISS. SR-ID 315455495